

CEBİMİZDEKİ EL

**Esfender
Korkmaz****Türkiye de bir ilk;
kronik kriz**

Türkiye 2021 sonu ve sonrasında, faiz politikasının yanlış yorumlanması ile TL krizi yaşadı. Ekonomik krizi 1930 Dünya Buhranı'nda olduğu gibi, borsanın kapanması, bankacılık sisteminin çökmesi, üretimin tamamen durması olarak anlamamak gerekir. Adından da anlaşılacağı gibi 1929 ekonomik çöküşün Türkiye'ye en uygun adı teknik olarak adı kriz değil buhrandır.

Türkiye de bugüne kadar yaşanan krizler, döviz krizi, yüksek oranlı devalüasyonlar, yüksek enflasyon, banka iflasları şeklinde oldu. 2021 TL krizi dışında, kriz yıllarında ekonomi daraktı. Hükümetler krizin adını koydu, istikrar programı yaptılar ve ertesi yıl krizi bitti, büyüme başladı.

2021 yılı sonunda başlayan TL krizi, kur korumalı mevduatla kısmen söndürüldü ve fakat kendinden büyük sorunlar yarattı. Sonrasında MB gösterge faizi düşürüldü bu defa TL krizi ekonomik krize dönüştü. Mali disiplinin harcama açığı toparladı, siyasi sorunlar ve özellikle 19 Mart CHP operasyonu krizi kronikleşti.

Kronik Kriz göstergeleri:

1. Halk geçim sıkıntısı çekiyor. TOFE oranı düşüyor ve fakat fazla çok yüksek, ama daha da önemlisi halın reel geliri daha fazla düştüğü için geçim sıkıntısı arttı.

2. Merkez Bankası'nın (MB) gösterge reel faizinin yüksek olması, fiyat istikrarını sağlamak için klasik bir araçtır. Ancak şu anda reel faiz yüzde 7 dolayındadır ve yüksektir. Yüksek reel faiz aynı zamanda ekonomide risk algısının yüksek olduğu gösterir. Eğer riskler düşük olsaydı daha düşük reel faizde de sermaye girişi olurdu. Bir ülkenin yüksek reel faize mecbur olması, enflasyon, kurlardaki istikrarsızlık ve güvensizlik göstergesidir.

3. Reel sektörde sorunlar var.

Başa finansman sorunu yaşıyor. Yüksek reel faiz ve dezenflasyonist politika olarak kredi daralması, sanayi sektöründe, bu sene II çeyrek hariç, üretimde daralma ve elsi büyüme yarattı. Konvortato ve ilas talebi arttı.

Sanayi de 2025 II çeyrekte yüzde 6 büyüme oldu ve fakat GSYH da büyüme trendine ve sanayideki önceki büyüme oranlarına bakarsak, izahı mümkün görünmüyor. Zira sanayide büyüme:

2024 yılında :	II çeyrek : -1,4 %
	III çeyrek : -2,2 %
	IV çeyrek : 0,8 %
2025 yılında :	I çeyrek : -1,7 %

almıştır.

4. Gini katsayısının büyümesi ve en fakir ile en zengin arasındaki farkın artması gelir dağılımını bozulduğunu gösteriyor. Halkın sıkıntıları da yoksulluğun arttığını gösteriyor.

5. Ticaret Bakanlığının açıklamasına göre. Ocak-Ağustos 8 aylık dönemde ayda geçen yılın aynı dönemine göre:

■ İthalat yüzde 4,3 oranında;

■ İthalat daha düşük yüzde 5,6 oranında,

■ Dış ticaret açığı ise yüzde 9,6 oranında arttı.

Cari açığı gelince, Temmuzda cari fazla oluştu ve fakat Ocak - Temmuz 7 aylık ödemeler bilançosunda 2024 yılında 12,9 milyar dolar olan cari açık, bu sene aynı dönemde 21,2 milyar dolara yükseldi.

Cari açık devam eder, çünkü üretimde kullanılan ithal aksam ve hammadde oranı yüksektir ve hiçbir önlem alınmıyor.

Krizi ve dışı bağımlı üretimi tespit ve teşhis edemeyen bir yönetim, cari açık için yalnızca altın ithalatına kota getirmekte yetindi.

6. Döviz Riski yüksektir.

Türkiye ye doğrudan yabancı yatırım sermayesi girmiyor. Cari açık dış borçla finanse ediliyor. Bu durum sürdürülemez bir durumdur.

Dış borçlanma maliyeti yüksektir.

Tahvilin uluslararası piyasalarda işlem gören

ülkesinin bes yılı

tabullerinde **kredi temerrüt risk primi**

(CDS) en yüksek ülke, 437 baz puanı

Mısır'dır. Mısır 263 baz puanı Türkiye takip ediyor.

■ MISIR 437,

■ TÜRKİYE 263,

■ GÜNEY AFRİKA 172,

■ BREZİLYA 135,

■ MEXİKA 96 baz puandır.

Bu nedenle Türkiye dış borç için ayrıca CDS

oranı kadar ilave faiz ödiyor.

Büt dış borç stoku / GSYH, yüzde 45-50 bandındadır.

Kısa vadeli dış borç / swap harf; net rezerv oranı yüzde 395 dir.

Özel sektör net döviz açık pozisyonu: 2024 sonu itibarıyla yaklaşık elsi 80 milyar dolardır.

Türkiye'nin 329,5 milyar dolar döviz pozisyon açığı var.

7. Potansiyel büyüme düştü. Zira güven sorunu var. Ekonomik güven sınırı olan 100 altındadır. **İstanbul Şişli Çöküşü** PMI endeksi de güven sınırı olan 50 altındadır. Güven sorunu ve belirsizlik nedeni ile yatırım yapılmıyor.

8. Jeopolitik ve iç siyasi riskler arttı.

Suriye sorunu her zaman bir risk unsuru olarak duruyor. Sığınmacı Suriyeli ve Afganların ne yaptıkları belli değil. Medyanın yazdığına göre İstanbul kayyum meselesinde ordaysılar. Benzer Türkiye için en önemli risk, ne olduğu belirsiz bu göçmenlerdir.

İnsallah daha da tımanmaz ve fakat bu sorunlar hükümetin en fazla dikkate alması gereken sorunlardır. Dış veya iç siyasi kriz, döviz kurlarını bir gecede kriz boyutuna taşır.

Netice olarak, nedenleri ne olursa olsun, Türkiye Cumhuriyet tarihinde ilk defa kronik kriz yaşıyor. Doğrusu kronik krizi tespit ve teşhis etmek ve çözüm bulmaktır.

TİCARET BAKANI BOLAT: "TÜRKİYE ARTIK DÜNYA ÇAPINDA KALİTELİ ÜRETİM ÜSSÜ"

Züccaciye sektörünün küresel ölçekteki en önemli organizasyonlarından ZUCHEX – Uluslararası Ev ve Mutfak Eşyaları Fuarı, 35'inci kez Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi'nde başladı. Açılış törenine katılan Ticaret Bakanı Prof. Dr. Ömer Bolat, Türkiye'nin üretim ve ihracat gücüne dikkat çekti.

Bu yıl 525 yerli, 410 yabancı olmak üzere toplam 935 katılımcıyı ağırlayan fuar, 11-14 Eylül tarihleri arasında 43 ülkeden gelen ziyaretçiler ve 38 ülkeden satın alma heyetlerini İstanbul'da sektör temsilcileriyle buluşturuyor.

"Türk ürünleri artık dünyada tercih ediliyor"

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, fuarın açılışında yaptığı konuşmada Türkiye'nin üretim başarısını şu sözlerle değerlendirdi:

"Türk ürünleri artık yalnızca yerel pazarda değil, dünya çapında tercih edilen markalar haline geldi. Son 20 yılda üretimimizi üç kat artırdık. Bugün ülkemiz sadece sanayisiyle değil, lojistikten turizm, bankacılıktan eğitime ve sağlığa kadar birçok alandaki güçlü altyapısıyla küresel rekabette öne çıkıyor. 120 ülkeden 30 bine yakın ziyaretçinin katıldığı bu fuar, Türk sanayisinin geldiği noktayı göstermesi açısından büyük önem taşıyor."

"Mutfak İstanbul'dur"

İstanbul Valisi Davut Gül, ev ve mutfak eşyaları sektörünün İstanbul'daki buluşmasını şu sözlerle yorumladı: "Eğer dünya bir ev olsaydı, mutfak kesinlikle İstanbul olurdu. Bu nedenle

İstanbul'da düzenlenen bu fuar, sektörümüzün global vitrine çıkışı açısından ayrı bir değer taşıyor."

"Sanayimizin ana gücü insanımız"

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, insan kaynağına yatırım yapılması gerektiğinin altını çizerek: "Eğitime ve insanımızın gelişimine yönelik yatırımlar geleceğimizin anahtarıdır. **Sanayideki** en önemli kaynağımız insanımızdır. Doğru eğitim politikalarıyla geleceğin ihtiyaçlarına hazırlanmalıyız." dedi.

"ZUCHEX, bölgenin en güçlü ticaret platformu"

Ev ve mutfak eşyaları sektörünü temsilen konuşan ZÜCER Başkanı Burak Önder, sektörün ihracat gücüne vurgu yaptı: "Bugün ürettiğimiz ürünler 'Made in Turkey' etiketiyle İngiltere'den Avustralya'ya kadar dünyanın dört bir yanındaki evlere giriyor. ZUCHEX yalnızca Türkiye'nin değil, bölgenin de en güçlü fuarıdır. İhracat ekosisteminin en önemli unsurlarından biri fuarlardır."

"E-ticaret kanallarında büyük fırsat var"

İTO Yönetim Kurulu Başkanı **Şekib Avdagic**, sektörün dijitalleşmeye odaklanması

gerektiğini belirterek şunları söyledi: "Yurtdışında elektronik ticaretin tüketiciye doğrudan ulaşma kanalları sizin için büyük fırsatlar barındırıyor. Kalitenizle bu pazarda daha güçlü bir varlık gösterebilirsiniz."

"Dünya sıralamasında ilk 10'dayız"

TİM Başkan Vekili Çetin Tecdelioğlu, ev ve mutfak eşyaları sektörünün ihracattaki başarısını şu ifadelerle dile getirdi:

"Yaklaşık 5,6 milyar dolarlık ihracat hacmiyle dünya sıralamasında ilk 10'da yer alıyoruz. Bu sektörün büyümesi, Türkiye'nin gelir seviyesini yukarı çekiyor. Hedefimiz yıl sonunda 13,5 milyar dolarlık ihracat rakamına ulaşmak."

Kurdele kesildi, ziyaretçiler stantlarda

Açılış konuşmalarının ardından protokol üyeleri kurdele keserek fuarın startını verdi. Katılımcılar stantları ziyaret ederek firmaların yeni koleksiyonlarını ve inovatif ürünlerini inceledi. ZUCHEX 2025, 14 Eylül'e kadar sektör profesyonellerini, alım heyetlerini ve binlerce ziyaretçiyi İstanbul'da bir araya getirerek, Türkiye'nin küresel ticaretteki gücünü bir kez daha ortaya koyacak.

